

KOLMEN RUOKALAJIN OPPITUNTI

ELÄMÄNTAITOJA
A'LA RAAMATUNKERTOMUKSET

TERVETULOAA!

ESSI IKONEN (TOIM.)

USKONNONOPETUS.FI

Copyright © Tekijät ja Agricola

Taitto ja ulkoasu:

Mari Huotari/Kiesus

Kansi:

Mari Huotari/Kiesus

Julkaisija:

Agricola-opintokeskus

Kirkkopalvelut ry

2015

ISBN -13 978-952-449-380-2

EAN 9789524493802

Painopaikka:

Anno Fennica Oy

Kirkkonummi

TEKIJÄT

Uskonnonopetus.fi tarjoaa täydennyskoulutusta ja opetusmateriaaleja opettajille aina esikoulusta lukioon. Tavoitteenamme on taitolähtöisen ja ilmiölähtöisen oppimisen edistäminen, joka tukee oppilaiden kasvua avarakatseisiksi ja ajatteleviksi tulevaisuuden osaajiksi.

Koulutuksemme soveltuvat katsomusaineiden opettajien lisäksi kaikille, jotka haluavat laajentaa osaamistaan taito- ja ilmiölähtöisestä opetuksesta sekä katsomuksellisen ja kulttuurisen moninaisuuden huomioimisesta koulussa ja luokkahuoneissa.

Tämän materiaalin tekijöinä ovat olleet uskonnonpedagogiset kouluttajat Essi Ikonen, Salla Vainio ja Raili Keränen-Pantsu.

Lue lisää verkkosivuiltamme: www.uskonnonopetus.fi

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	-----	2
JOHDANTO	-----	3
LUOVUUDEN POLKU	-----	6
OSALLISUUDEN POLKU	-----	10
TEHTÄVÄMATERIAALIT	-----	18

ALKUSANAT

IRMELI HALINEN

Opetusneuvos, OPS 2016 -opetussuunnitelmatyön päällikkö

Opetushallitus antoi uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet vuoden 2014 lopussa ja ne otetaan käyttöön paikallisen OPS-työn valmistuttua 1.8.2016. Uusi opetussuunnitelma tuo mukanaan muutoksia, jotka toivottavasti saavat sekä ajattelemaan että tekemään koulutyötä tuoreella tavalla. Tärkeitä kysymyksiä opetussuunnitelman perusteita laadittaessa olivat:

- Miten maailma ympärillämme muuttuu ja millaisin tiedoin, taidoin, arvoin ja asentein haluamme varustaa lapsemme tuohon muuttuvaan maailmaan?
- Millaista tulevaisuutta haluamme rakentaa?
- Mikä on se tarina, jonka haluaisimme myöhemmin kerrottavan tämän ajan peruskoulusta?

Voisiko tarina OPS 2016 -uudistuksesta kertoa, että noina vuosina lähdettiin tekemään asioita yhdessä ja rakennettiin vahvaa yhteistyötä yli oppiaine- ja luokka-asterajojen? Mukaan haettiin myös ihmisiä koulun ulkopuolelta ja saatiin sillä tavoin lisää voimavaroja ja asiantuntemusta. Opetuksessa ja oppimisessa lähtökohtia haettiin entistä enemmän oppilaiden kokemuksista ja havainnoista, ajatuksista ja ideoista. Käytettiin mielikuvitusta, lähdettiin ulos luokkahuoneesta, liikuttiin, kokeiltiin asioita ja tutkittiin yhdessä. Eri oppiaineissa opiskeltavat asiat pyrittiin hahmottamaan kokonaisuuksiksi, jotka auttoivat ymmärtämään asioiden välisiä yhteyksiä ja keskinäisiä riippuvuussuhteita – ymmärtämään maailmaa. Uskaltauduttiin vilpittömästi hakemaan keinoja oppimisen ja onnistumisen ilon kokemusten tuottamiseen ja saamiseen.

Tarinassa kerrottaisiin peruskoulusta, jossa entistä enemmän ohjataan kunnioittamaan ja puolustamaan ihmisoikeuksia, arvostetaan kulttuurista moninaisuutta ja harjaannutaan kestävään elämäntapaan. Koulussa tuetaan oppilaiden hyvinvointia ja mahdollisuuksia kehittää ja vahvistaa omaa identiteettiään. Maailman hahmottamisen ja ymmärtämisen ohella hyvinvointi edellyttää kasvamista oman arjen hallintaan. Taitojen merkitys korostuu ja koulussa ja koulun ulkopuolella opittava kietoutuvat entistä paremmin yhteen. Hyvinvointia edistää myös mahdollisuus tehdä jotakin toisten hyväksi, olla osa yhteisöä ja liittää oma työ yhteisiin ponnisteluihin.

Liittyäkseen tähän uuteen tarinaan opettajat tarvitsevat tukea ja rikasta materiaalia, joka tukee vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustaa, korostaa jokaisen oppilaan ainutlaatuisuutta ja oikeutta hyvään opetukseen ja auttaa opettajaa konkreettisesti saavuttamaan opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Tarvitaan materiaalia, joka tukee yhdessä tekemisestä ja oppimisen iloa ja antaa eväitä erityisesti taitojen vahvistamiseen ja laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen opetuksessa. Erilaista Ussaa -materiaali vastaa tähän tarpeeseen uskononopetuksen näkökulmasta. Se rakentaa omalta osaltaan tarinaa hyvästä suomalaisesta perusopetuksesta.

JOHDANTO

ESSI IKONEN

Kolmen ruokalajin oppitunti on osa Erilaista ussaa! -materiaalia. Materiaalin tavoitteena on edistää **taitolähtöistä uskonnonopetusta** vuoden 2016 opetussuunnitelman hengessä. Uudessa opetussuunnitelmassa oppiaines sisältöjä ei enää opiskella yksinomaan erillisinä oppiaineina vaan **laaja-alaisen osaamisen edistämiseksi**. Tavoitteena on, että peruskoulun käynyt nuori on sosiaalisesti taitava, itsensä tunteva sekä ajatteleva ja hyvinvoiva kestävä tulevaisuuden rakentaja.

Erilaista ussaa! -työskentelyssä taitoja opitaan Raamatun **kertomusten avulla**. Kertomuksilla on inhimillistä voimaa: niiden ikaikaiset teemat rakkaus, hyvyys ja toivo koskettavat meitä kaikkia. Kertomusten juonellinen rakenne helpottaa oppimista sekä antaa rakennusaineeksi oman elämän jäsentämiseen, kun oppilas voi eläytyä kertomuksen henkilöiden tilanteisiin ja valintoihin. Raamatun kertomukset ovat myös merkittävä osa kulttuuriperintöämme. Työtapana on **yhteistoiminnallinen oppiminen**. Työskentelyn tavoitteena on saattaa erilaiset oppijat sekä erilaiset katsomukset ja näkemykset vuoropuheluun sekä oppimisen ja kasvun välineiksi.

Kolmen ruokalajin oppitunti on alakouluun suunnattu laaja-alaista osaamista edistävä oppimiskokous, jossa Raamatun kertomusten kautta harjoitellaan erityisesti tunne- ja vuorovaikutustaitoja (osallisuuden polku) tai hiljentymistä ja kädentaitoja (luovuuden polku).

Kolmen ruokalajin oppitunnin lisäksi Erilaista ussaa! -materiaaliin kuuluu

- **Elämäntaitoja oppimaan** -opas, josta löydät taustatietoa taitolähtöisen opetuksen suunnitteluun.
- **Ristin tie** -oppimispeli tarjoaa helpon ja hauskan tavan edistää ilmiölähtöistä oppimista yläkouluun ja lukion uskonnon tunneilla.
- **Lue kuvaa!** -kuvagalleria, jossa taidehistoriamme klassikot opettavat kuvan- ja symbolienlukutaitoa sekä avaavat uusia näköaloja kulttuurisiin viesteihin symbolitutkija Liisa Väisäsen symboliselitysten avulla.

Linkit Elämäntaitoja oppimaan -oppaaseen, Ristin tie -peliin ja Lue kuvaa! -galleriaan löydät Erilaista ussaa! -hankkeen nettisivuilta osoitteesta <http://www.uskonnonopetus.fi/uskop-hankkeet/erkka-hanke>

MISTÄ ON KYSE?

Kolmen ruokalajin oppitunti on laaja-alainen oppimiskokonaisuus, joka koostuu tunnetaitoharjoituksista, kerronnasta ja oppilaiden omasta työskentelystä.

Alkupalat nautitaan opettajajohtoisesti. Ne virittävät oppilaiden ajatuksia kohti tulevaa työskentelyä.

Pääruoka muodostuu oppilaiden omasta työskentelystä itsenäisesti tai pienryhmissä.

Jälkiruoka kokoaa työskentelyn.

KAKSI POLKUA

Kolmen ruokalajin oppitunnissa on kaksi erilaista työskentelytapaa: luovuuden polku ja osallisuuden polku. Näillä on hieman erilaiset tavoitteet. Halutessasi voit käyttää tunnetaitoharjoituksia, kerrontaa ja yhteistoiminnallista työskentelyä myös toisistaan erillisinä harjoituksina, tai voit muokata tehtävistä omia tavoitteitasi palvelevan kokonaisuuden.

Molemmat polut sopivat **esikouluikäisistä aina 6.-luokkalaisiin asti**. Opettaja voi säädellä tehtävien vaikeustasoa ja kestoja pienillä muutoksilla ohjeistuksessa. Tehtäväkuvauksissa on ohjeita tehtävien keston ja vaikeustason variointiin sekä eriyttämisen toteuttamiseen.

1. LUOVUUDEN POLKU

- Oppilaan sisäisen kokemuksen vahvistaminen
- Luovuuden edistäminen
- Integraatio kädentaitoihin
- kesto 45 min. tai 90 min.

2. OSALLISUUDEN POLKU

- Oppilaan osallisuuden vahvistaminen
- Sosiaalisten taitojen edistäminen
- Integraatio äidinkieleen ja matematiikkaan
- kesto n. 4 oppituntia (á 45 min.)

Molemmissa poluissa alkupaloina toimivat kokonaisvaltaiset tunnetaitoharjoitukset ja/tai kerrontahetki. Luovuuden polku johdattaa oppilaat pohtimaan ja työstämään omia kerrontahetkessä nousseita ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Osallisuuden polku kokoaa oppilaat yhteistoiminnalliseen työskentelyyn kertomuksen äärelle.

KESKEISTÄ

1) KOHTAA JOKAINEN OPPILAS

Työskentelyhetket aloitetaan puolikaaren muodossa istuen. Näin kaikilla osallistujilla on katsekontakti toisiinsa ja kaikki näkevät opettajan näyttämät esineet. Tämä vähentää levottomuutta ja edistää huomion keskittymistä tehtävänantoon tai käsillä olevaan työskentelyyn.

Jokainen oppilas toivotetaan nimeltä tervetulleeksi työskentelyhetkeen esimerkiksi sanomalla jokaiselle: ”Huomenta Liisa, kiva kun olet täällä tänään”. Lapset saavat koulussa melko vähän henkilökohtaista huomiota. Tämä pieni tervetulo hetki viestittää jokaiselle, että juuri hän on tärkeä.

2) VAHVISTA OPPILAAN KOKEMUSTA

Tässä työskentelyssä ei ole oikeita ja vääriä ajatuksia. Kaikki oppilaiden vastaukset otetaan vastaan hyväksyen. Toistamalla lapsen asian (esimerkiksi sanomalla: ”ihan totta, tämä voisi olla vaikka sulanutta suklaata”) osoitat lapselle että häntä kuunnellaan ja että hänen ajatuksensa ovat tärkeitä.

3) VÄLTÄ ARVOTTAVIA KOMMENTTEJA

Kun oppilas huomaa, että vastaukset eivät ole oikeita tai vääriä, hän uskaltaa rohkeammin ilmaista ajatuksiaan. Arvottavien kommenttien (myös kehujen) välttäminen välittää viestiä, että kaikki ajatukset ovat sallittuja, kaikilla ajatuksilla on jokin merkitys ja ne ovat siksi tärkeitä. Häiriökäyttäytymiseen ja epäkunnioittaviin kommentteihin tulee kuitenkin aina puuttua (kts. liite 6. Ohjeita kerrontaan)

4) VAALI HILJENTYMISTÄ, RAUHAA JA KUNNIOITUSTA

Suhtautumalla itse kunnioittavasti ja arvostavasti kertomuksiin, käytettäviin työskentelyvälineisiin ja oppilaisiin voi välittää lapsille viestiä, että sekä kertomukset että lapset ovat erityisiä, erityisen tärkeitä opettajalle. Uskonnot ilmaisevat erityisyyttä käsitteellä pyhä. Näin on mahdollista auttaa oppilaita ymmärtämään uskonnon olemusta kokemuksellisesti ja jokaisen omaa katsomusta kunnioittaen.

5) LUO SAMANLAISINA PYSYVIÄ RAKENTEITA

Jos työskentelyä tehdään useamman kerran eri kertomusten kanssa, on hyvä pitää keskeiset elementit aina samanlaisena. Esimerkiksi aloitus ja lopetussanat voidaan sanoa aina suurin piirtein samalla tavalla, jolloin niistä muodostuu symbolinen viesti. Pysyvät rakenteet luovat turvallisuutta ja helpottavat oppilaiden keskittymistä työskentelyyn.